

HELSEMESSIGE KONSEKVENSER VED SORG, ELLER SYKDOM OG PTSD

*Psykolog, dr. philos. Atle Dyregrov,
Faglig leder, Senter for Krisepsykologi
Fortunen 7, 5013 Bergen*

atle@krisepsyk.no

www.krisepsyk.no

www.kriser.no

HISTORISK

- Skal psykologer engasjere seg på dette området?
- 1980-tallet plasserte traumer på kartet internasjonalt
- Gode behandlingsmetoder har kommet gradvis
- Sorg fremdeles et stebarn

NOEN FAKTA OM PTSD

- De fleste vil i løpet av livet oppleve en potensielt traumatiserende hendelse (PTE) og epidemiologiske studier viser at rundt 25 % vil utvikle PTSD
- Noen situasjoner som tortur og voldtekt gir problemer for et flertall
- Traumeperspektivet brukes nå for å forstå personer og familier som opplever somatisk sykdom – f.eks. vil rundt 10 til 30 % av foreldre til barn med kreft oppleve betydelig med posttraumatiske problemer
- PTSD finnes hos pasienter (og familier) etter hjerneslag, innleggelse på intensivavdelinger, organtransplantasjon, hjerteoperasjon, hjertesvikt, etc.

[Home](#) » [News](#) » [Trauma News](#) » [Half of Parents of Child Stroke Victims Have PTSD Symptoms](#)

[« News Index](#)

Family & Parenting

[Parenting Articles](#)

[Family Articles](#)

[Children and Teen Articles](#)

[School Issues](#)

[Student Articles](#)

[Divorce Articles](#)

[Domestic Violence](#)

[Active Father-Figure Helps Kids](#)

Recommended Books

Half of Parents of Child Stroke Victims Have PTSD Symptoms

By TRACI PEDERSEN *Associate News Editor*

Reviewed by John M. Grohol, Psy.D. on February 16, 2015 ~ 2 min read

Over half of all parents whose children have suffered from a stroke show symptoms of post-traumatic stress disorder (PTSD), according to research presented at the American Stroke Association's International Stroke Conference 2015.

Researchers also found that about one-fourth of children who have experienced a stroke show signs of clinical anxiety. Both parental PTSD and child anxiety are two factors that could interfere with treatment and outcomes.

Stroke is one of the top causes of death for children in America, estimated to affect about 2,000 children and young adults every year.

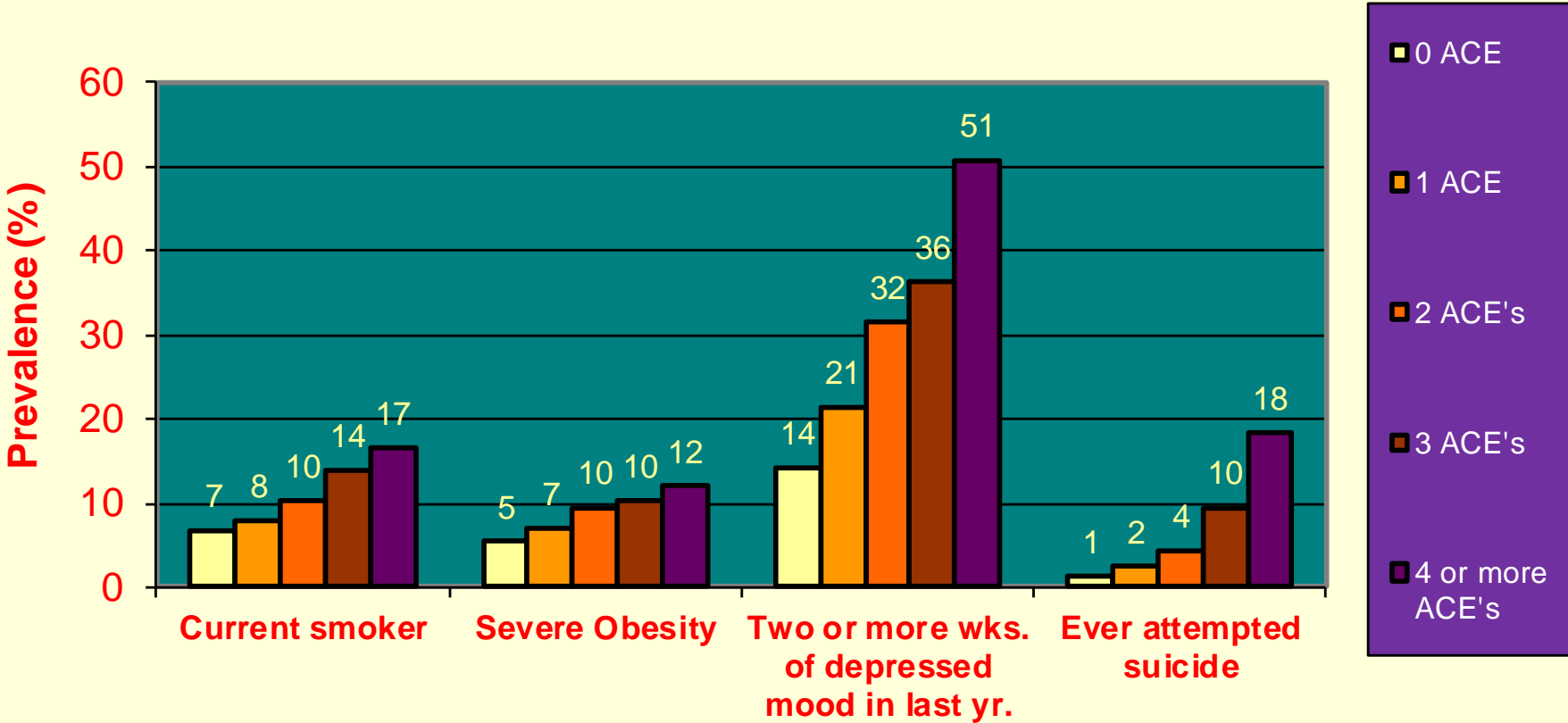

HELSEMESSIGE KONSEKVENSER AV PTSD

- ACE-studiene viser en sterk innvirkning på voksenalder helse av traumatiske barndomsopplevelser
- Det er til dels svært alvorlig sykdomsutvikling som er assosiert med PTSD

INNVIKNING AV BARNEMISHANDLING PÅ HELSE

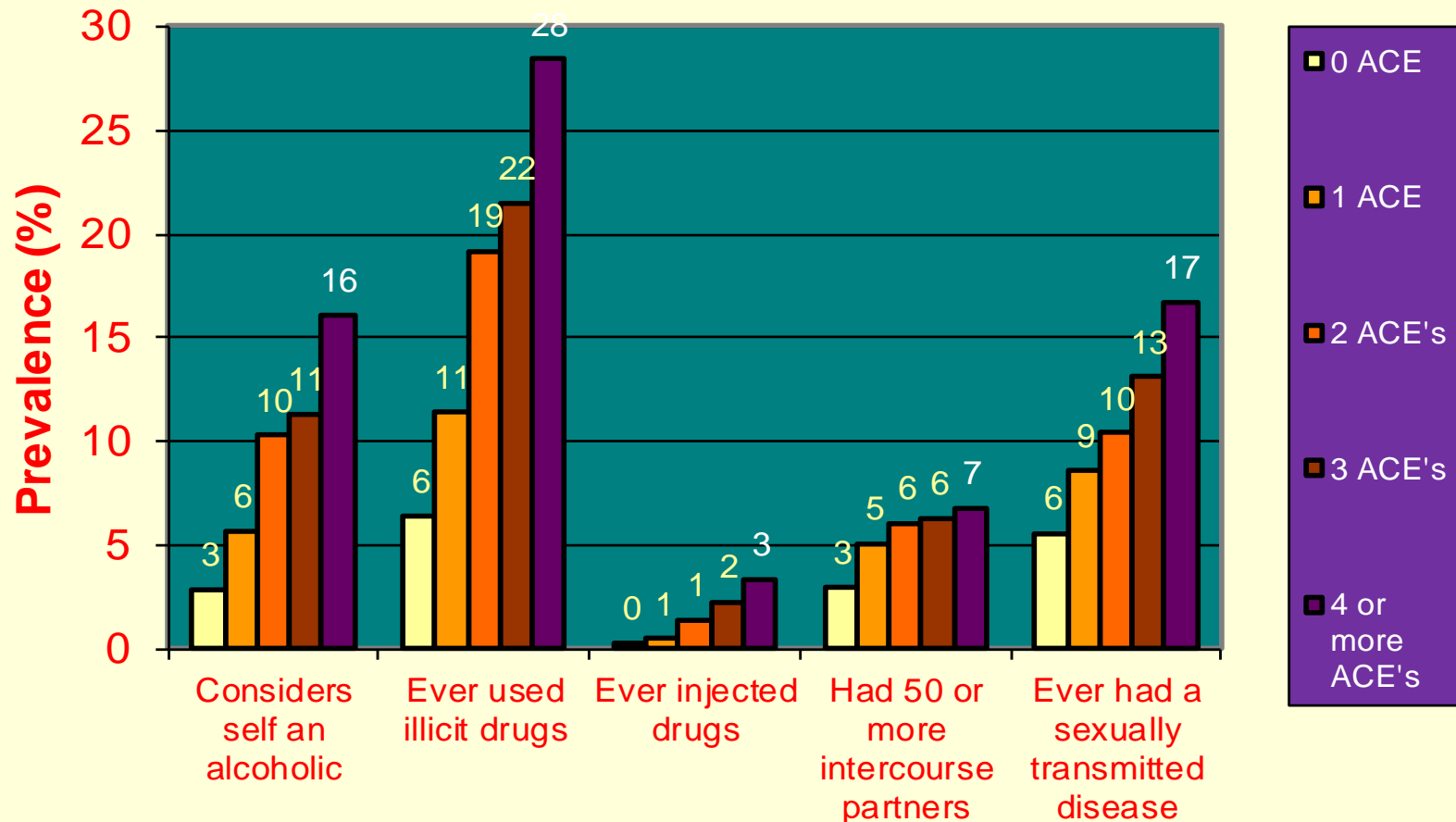
Prevalence of Health Risks per # of Adverse Childhood Experiences

Felitti, et al (1998). Relationship of Childhood Abuse and Household Dysfunction to Many of the Leading Causes of Death in Adults. *Am J Prev Med* 14(4). Slide copied from van der Kolk 2010

INNVIRKNING AV BARNEMISHANDLING PÅ HELSE

Prevalence of Health Risks per # of Adverse Childhood Experiences

Bruce Rabin [Become a fan](#)

Physician-scientist, conducted NIH-funded research on effects of stress on the immune system and health.

Develops/implements stress-coping programs.

Increasing Our Ability to Cope With Stress Can Make Us Healthier, Part 4: Early Life Events That Increase the Response of the Brain to Stress

Posted: 02/27/2015 5:32 am EST | Updated: 02/27/2015 5:59 am EST

The following are examples of the effect of early life abuse on health:

- The **structure and function** of the brain is altered resulting in a decreased ability to learn and behavioral difficulties.
- The risk of developing **cancer, heart disease, high blood pressure or asthma** is increased.
- The risk of **hyperactivity disorder, posttraumatic stress disorder, or bipolar disorder** are increased.
- The duration of life is shortened (and the quality of life during that time is affected). People with six or more ACEs **die nearly 20 years earlier** on average than those without any ACEs.
- The risk of developing **autoimmune disease** is increased.
- The risk of developing diseases such as **irritable bowel syndrome, fibromyalgia, or multiple sclerosis** is increased.
- The length of **telomeres**, the caps, on the end of our chromosomes, is shortened by early life abuse and is associated with an **increased risk** of mental and physical disease during aging.

SORGENS HELSEKONSEKVENSER

- Ikke godt nok dokumentert om normal sorg har slike konsekvenser, eller om de negative helsekonsekvensene opptrer der sorgen blir komplisert
- I det følgende illustreres noen av de alvorlige konsekvensene som er påvist
- Spesielt fokus på foreldre som mister barn

Circulation

JOURNAL OF THE AMERICAN HEART ASSOCIATION

**Risk of Acute Myocardial Infarction after Death of a Significant Person in One's Life:
The Determinants of MI Onset Study**

Elizabeth Mostofsky, Malcolm Maclure, Jane B. Sherwood, Geoffrey H. Tofler, James E. Muller and Murray A. Mittleman

- Insidensen av akutt hjerteinfarkt ble forhøyet 21.1 ganger (95%CI 13.1 to 34.1) innen 24 timer av en nær persons død, og sank så stødig hver påfølgende dag

Å MISTE ET BARN

- Etterlatte foreldre i *Skottland* hadde dobbelt så stor risiko for å dø i de første 15 årene etter sitt barns død som andre foreldre
- Etterlatte mødre i *England* var fire ganger så utsatt for å dø de første 15 årene etter sitt barns død enn foreldre som ikke mistet barn
- For mødre var risikoen for å dø øket i de 35 år studien dekket

Kilde: Harper, O'Connor, & O'Carroll (2011)

Å MISTE ET BARN

- Li og medarbeidere har med danske registerdata vist at foreldre, spesielt mødre som har mistet barn, dør tidligere enn de som ikke har mistet
- I en stor registerstudie fra Sverige er det vist at mødre som mistet barn i alderen 10 til 17 år hadde 31 % større dødelighetsrisiko enn mødre uten tap. Den var spesielt høy etter unaturlige dødsfall (48 % større)
- Dødelighetsrisiko også noe forøket for mødre som mistet voksne barn mellom 18 og 25 år (15 %)

Kilde: Li et al. (2003), Rostila, Saarela, & Kawachi (2011)

Å MISTE FORELDRE ELLER SØSKEN

- Svensk registerstudie har vist klar økning i dødelighetsrisikoen for barn som mister foreldre (Rostila & Saarela, 2011). Ny studie av Li et al (2014) bekrefter disse funnene.
- Rostila gruppen (2010, 2013) har også vist økt dødelighet etter tap av søsken
- Dansk registerstudie (Skytte Jakobsen & Christiansen, 2011) viste at unge (10-23 år) som mistet foreldre dobbelt så ofte som en kontrollgruppe forsøkte å ta sitt liv
- Grenklo og medarbeidere (2013) har vist at barn som mistet foreldre i kreft utviste dobbelt så mye selvsykdom (20 %) som kontrollbarn

ØKONOMISKE KOSTNADER VED TAP

- I Skottland ble en gruppe etterlatte nøye matchet med en kontrollgruppe
- Tap av ektefelle var forbundet med øket dødelighet og lengre sykehusopphold
- Øket bruk av helsevesenet ble beregnet til en årlig kostnad på rundt 20 millioner pund

Kilde: Al et al. (2014)

WILCOX OG MEDARBEIDERE (2015)

- Svenske data: alle mødre og fedre med barn i alderen 16-24 år i 2004 (n=1,051,515)
- Av disse 537 selvmord, 716 ulykker og 549 naturlige dødsfall (n=1802)
- Sykefravær over 30 dager
  - 10 ganger øket risiko pga psykiatriske diagnoser etter selvmord og ulykker
  - 5 ganger øket risiko etter naturlige dødsfall
  - Få forskjeller mellom mødre og fedre

SORG OG KOMPLISERT SORG - KONSEKVENSER

- Høynet risiko for fysiske og mentale problemer
- Øket risiko for kreft, hypertensjon, hjerteproblemer og selvmordstanker
- Økt funksjonell forringelse (sosialt, familiært og yrkesmessig)
- Negativ helseatferd (økt alkohol- og røykeforbruk)
- Redusert livskvalitet
- Tidlig død

KAN HELSEMESSIGE KONSEKVENSER FOREBYGGES, DEMPES ELLER KURERES?

- Ja, det finnes gode behandlingsmetoder som for mange vil bety sterk bedring i psykisk helse. Vi må anta at det også vil skje bedring i somatisk helse
- Forebygging av skjevutvikling er mer omdiskutert, men flere nyere studier tilsier at det er mulig både mht. traumer og tap

SITUASJONEN I NORGE

- Mens traumer har blitt viet stor oppmerksomhet (og store midler er bevilget) er sorgforskning et stebarn
- Det har vært bortimot umulig å få helsedepartement og politikere til å prioritere forskning og utvikling på sorgområdet
- Uten støtte fra Egmont-fondet de senere år ville f.eks. vårt miljø ha gått til grunne
- Det trengs et løft av sorgområdet, både mht. forskning og bedret kunnskap blant behandlere om tidlig oppfølging og effektive sorgterapi